

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/177682,Wojenne-dziecinstwo-Martyrologia-dzieci-polskich-pod-okupacja-niemiecka-dodatek-.html>
27.02.2026, 17:50

„Wojenne dzieciństwo. Martyrologia dzieci polskich pod okupacją niemiecką” – dodatek prasowy IPN w „Dzienniku Łódzkim” (23 stycznia 2023)

23.01.2023

W dodatku:

- wywiad red. Sławomira Sowy z dr. Karolem Nawrockim, prezesem Instytutu Pamięci Narodowej: *Wstrząsająca opowieść o gehennie młodych Polaków*;
- wywiad red. Sławomira Sowy z dr. hab. Dariuszem Rogutem, dyrektorem Oddziału IPN w Łodzi: *Historia dzieci z obozu przy ul. Przemysłowej w Łodzi nie została zapomniana*;
- Artur Ossowski: *Mali więźniowie niemieckiego obozu w Łodzi*;
- Patrycja Resel: *Tragiczne losy konspiratorki NSZ i jej dzieci*;
- dr Tomasz Toborek: *Zbrodnie, które nie podlegały dyskusji. Oprawcy polskich dzieci przed sądem*;
- Artur Ossowski: *„Dzieci z zielonego autobusu”*;
- dr Krzysztof Latocha: *Gdzie są groby dzieci zmarłych w niemieckim obozie przy ul. Przemysłowej w Łodzi?*;
- Kinga Żelazko: *„Rozpacz była powszechna...”. Dzieci Zamojszczyzny – najmłodsze ofiary „Aktion Zamość”*;
- dr Michał Kobierecki: *Obóz rasowy przy ulicy Spornej 73 w Łodzi*;
- dr Joanna Żelazko: *Cicha bohaterka w habitcie*;
- dr Izabela Mazanowska: *Dzieci w obozie w Potulicach pod Nakłem (1941-1945)*;
- Mirosław Węcki: *Wywózka dzieci z Zagłębia Dąbrowskiego do obozu w Potulicach*;
- Mateusz Kubicki: *Niemiecka akcja T-4 na Pomorzu Gdańskim a zabójstwa dzieci w latach 1939-1945*;
- dr Bartosz Janczak: *Młodociani powstańcy warszawscy w niewoli niemieckiej*.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Dodatek IPN

WOJENNE DZIECIŃSTWO

Martyrologa dzieci polskich pod okupacją niemiecką

WSTRZĄSAJĄCA OPOWIEŚĆ O GEHENNIE MŁODYCH POLAKÓW

DR KAROL NAWROCKI
PREZES INSTYTUTU PAMIĘCI
NARODOWEJ

O ddajemy w Państwa ręce dodatek historyczny opisujący losy polskich dzieci pod okupacją niemiecką w latach drugiej wojny światowej. Punktem wyjścia i tematem wiodącym jest dla nas 80. rocznica powstania w okupowanej Łodzi niemieckiego obozu dla polskich dzieci. Przeszedł on do historii pod nazwą „Oboz przy ulicy Przemysłowej”. Jego ponaddwuletnia historia to wstrząsająca opowieść o gehennie najmłodszych Polaków. Szalony i okrutny pomysł, by za kolczastymi drutami umieścić bezbronne dzieci.

U podstaw organizacji obozu leżało rasistowskie założenie o wyższości niemieckiej rasy i rzekoma konieczność odizolowania polskich dzieci przebywających w różnego typu placówkach opiekuńczych od niemieckich rówieśników. W obozie znaleźli się więc w pierwszej kolejności podopieczni zakładów poprawczych i sierotniców. Szybko jednak okazało się, że wojenna rzeczywistość wymusza nowe rozwiązania. Do obozu zaczęły trafiać dzieci, których wojna pozbawiła rodziców - np. aresztowanych bądź wywiezionych na roboty do Niemiec. Z czasem skieroowanie do obozu stało się jednym ze sposobów represji - np. zaczęto umieszczać w nim potomstwo osób, które odmówiły podpisania volkslisty. Na Przemysłową można było także trafić za drobne wykroczenia - przy czym za takie uznawano jazdę bez biletu bądź „nielegalne” w pojeździe Niemców, próby zdobycia jedzenia. Wszystko to odbywało się na zasadzie administracyjnej decyzji, po-

**OFIARAMI BYŁY NIE TYLKO
DZIECI PODDANE EKSTERMINACJI I WYCIĘCIAJĄCEJ
PRACY, WYSIEDLANE,
ALE TAKŻE CI MAŁOLETNI
POLACY, KTÓRYCH
UMIESZCZONO
W NIEMIECKICH RODZINACH
Z ZAMIAREM GERMANIZACJI.**

dejmowanej najczęściej przez niemiecką policję - bez jakiegokolwiek możliwości odwołania, bez wyroku, na nieokreślony czas. W obozie dzieci znalazły się pod stałym nadzorem sadystycznych strażników i „wychowawców”. Upodabniało to bardzo ośrodek przy ul. Przemysłowej do niemieckich obozów koncentracyjnych.

Oboz istniał od początku grudnia 1942 r. do chwili wkroczenia do Łodzi Sowietów - 19 stycznia 1945 r. Z głodu, wycieńczenia i na skutek zniechania się przez nadzorców zmarło w nim blisko 200 polskich dzieci. Ich tragiczne losy wywołują coraz większe zainteresowanie nie tylko historyków, ale także publicystów i dziennikarzy.

Historycy z Instytutu Pamięci Narodowej porządkują wiedzę na temat obozu. Niestety, ustalenia te często były przemilczane, a do świadomości społecznej docierał najbardziej przejawskawiony i nie zawsze prawdziwy przekaz zawarty w popularnych, emocjonalnych publikacjach.

Dr Karol Nawrocki, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Dużą satysfakcją jest dla nas fakt, że przed miesiącem ukazała się naukowa monografia obozu wydana przez łódzki oddział IPN, a dzisiaj oddajemy do rąk czytelników dodatek prasowy poświęcony w znacznej mierze temu miejscu.

Z kolei dzięki staraniom prof. Piotra Glińskiego, wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego, w 2021 roku powstało w Łodzi Muzeum Dzieci Polskich - ofiar totalitaryzmu, którego zasadniczym celem jest kultywowanie pamięci o naj-

młodszych ofiarach niemieckich zbrodni.

Wojenne cierpienia dotyczyły w oczywisty sposób dzieci na wszystkich okupowanych terenach Rzeczypospolitej. Dlatego chcemy przybliżyć także inne tragiczne i okrutne karty historii, której głównymi ofiarami były dzieci i młodzież. Opisujemy losy małoletnich więźniów innych obozów i więzień. Są wśród nich także takie, których udziałem nie była eksterminacja. Część z polskich dzieci trafiała do niemieckich rodzin, by zostać poddana germanizacji. Losu wielu z tych dzieci nie udało się wyjaśnić, nigdy nie wróciło do swoich rodziców. W Łodzi utworzono nawet oboz, w którym dokonywano selekcji najmłodszych Polaków w tym celu. Dziś opisujemy jego historię, w jednym z opublikowanych artykułów.

Osobnym, a zarazem najbardziej tragicznym z poruszanych tematów, są losy Dzieci Zamojszczyzny - ofiar masowych wysiedleń rozpoczętych przez Niemców w końcu listopada 1942 r. Ze 110 tys. wygnanych wówczas z Zamojszczyzny Polaków około 30 tys. stanowiły dzieci. Jedna trzecia z nich nie przeżyła koszmarnych warunków transportu i okrucieństwa strażników.

Warto zwrócić uwagę na pewien epizod. Gdy 3 lutego 1943 r. transport wycieczonych dzieci dotarł do miejsca przeznaczenia w Siedlcach, mieszkańcy miasta, pomimo oczywistego strachu przed niemieckim terrorem, urządzili na znak protestu demonstracyjny pogrzeb ofiarom transportu. Pokazuje to ogromną wrażliwość na cierpienie tych najmłodszych i bezbronnych ofiar wojny, których losy dziś przypominamy.

GAZETA LUBUSKA
POLSKA Dziennik

pomorska
nowiny

Dziennik Bałtycki
WSPÓŁCZESNA

DZIENNIK ZACHODNI
Kurier Poranny nto

WROCŁAWSKA
Gazeta Krakowska

echo

GŁOS
kurierlubelski

„Wojenne dzieciństwo. Martyrologia dzieci polskich pod okupacją niemiecką” - dodatek prasowy IPN w „Dzienniku Łódzkim” (23 stycznia 2023)

Pliki do pobrania

[„Wojenne dzieciństwo. Martyrologia dzieci polskich pod okupacją niemiecką” - dodatek prasowy IPN w „Dzienniku Łódzkim” \(23 stycznia 2023\) \(pdf, 2,74 MB\)](#)